

poszt- apokaliptikussá párolt fiktív látomás

Sirbik Attila interjúja
Riczy Géza képzőművésszel

Vajdaság pusztulása
és pusztítása,
szabadidőruhas
lakodalmak és
futball-huliganizmus.

icz Géza 1980-ban született Szabadkán. A kilencvenes évek elején az utazások és a gördeszkázás kapcsán találkozott a graffitiművészettel, amely azonnal rabul ejtette, s aminek stílusjegyei a mai napig megtalálhatók munkáiban. 2000-től a Szegedi Tudományegyetem szlavisztika, majd rajz szakain tanul. A hagyományos táblaképfestészet mellett számítógépes grafikával és murálfestészettel foglalkozik. Ilyen jellegű munkákat készít többek között Párizsban, Prágában, Amszterdamban, Bornemouth-ban, Münchenben, Belgrádban, Budapesten, Győrben. A szegedi székhelyű Sub-Art kortárs művészeti egyesület egyik alapítója és elnöke. Művészetét a következőképp írja le: „Konkrét elmélet nem épül fel munkáim mögött, nem szeretem a belemagyarázott, beleerőltetett megfogalmazásokat, amelyek a művészettörténetben oly divatosak, viszont alkotásaimban kétségtelenül van egy bizonyos hangulat, egy bizonyos városi légkör, ami rögzül bennem, bennünk nap mint nap az utcákon járva. Mióta az eszemet tudom, vonzottak a síkátoros lerobbant, kopott környékek, helyek. Mint például a szabadkai Szabadegyetem melletti fel nem épült mozi, vagy a vasúti rendező pályaudvarok, gyártelepek világa. Minden városnak, sőt környéknek megvan a maga »szaga«, ami mintegy hangulatlenyomatként vissza-visszatér.”

...közöd van még a street arthoz is. Jelen pillanatban mennyire jut fontos szerephez az életedben egy tapasztalatként elraktározott emlék csupán, amely így vagy úgy beépült az alkotói stílusodba, vagy aktívan gondolkodsz

róla, alkotsz is az utcán alkalomadtán? A street art irányából egyértelműen érkeznek hatások a festészeted irányába, meg fordítva is? Talán mindkettő teljes embert kíván, a street art is fejlődik, átalakul; mit tapasztalsz ebből a saját környezetben? Vannak trendek, irányzatok, egyéni kezdeményezések? A street art sok esetben ötvözi az illusztrációt, a tipográfiát, az építészetet és a grafikus dizájnt is.

A street art, de főként a graffiti nagy jelentőségű szerepet töltött be az életemben bő egy évtizeden keresztül. Rengeteg energiát és időt fektettem bele, hogy megpróbáljam kihozni belőle a maximumot, hogy leássak a gyökeréig, és elérjem vele a lehető legtöbbet, amit csak képességeim és lehetőségeim engednek. Ha valamivel elkezdek foglalkozni, akkor azt megpróbálom a velejéig kiszipolyozni. Sokáig úgy gondoltam, hogy a graffiti az életem végéig a legfontosabb dolog lesz, és amikor arra gondoltam, hogy ideje lenne továbblépni, visszatartó erő volt, hogy eldobjam mindazt a tapasztalatot, amit magamba szívtam hosszú évek alatt. Mégis, egy idő után az ember eljut arra a pontra, bármivel foglalkozzon is, hogy úgy érzi, már nem tudja magát kellőképpen kifejezni, ha nem keres új eszközöket. Ekkor jött a grafika, a street art és a festészet mint új médiumok, amelyek lehetőséget biztosítanak valami teljesen új és elrugaskodottabb dolog megvalósításához. A street art térnyerése a kétezres évek elejének legizgalmasabb művészeti jelensége volt. Hatalmas energiák szabadultak fel, ahogy a fiatal művészek rájöttek, hogy az utca művészete egészen más is lehet, mint festékszóróval festett betűk. Rengeteg új technika és ötlet született. Ez a graffitiscénában jelen lévő forradalmi hangulat rám is nagy hatással volt, és elkezdtem a saját technikai és formai eszköztáramat kiépíteni. Ezeket az eszközöket emeltem át később a vászra, a festészetbe, amelyben a jövőm látom. A kortárs festészet oly tág eszköztárral tud operálni, s ebben látom a legtöbb kiaknázatlan lehetőséget.

Esetekben érdekes, hogy a graffiti, a murálfestészet, a gördeszkás „ikonográfia” és fétis-dizájn színei felől indultál – (sokan sokszor hasonlóságokat véltek felfedezni a festészeted és e kiindulási pont között) – festészetedben pedig eljutottál a szürkéig, a lecsupaszított enyészetig, az ürességig, a színtelenségig. Számodra van a kettő között valamiféle összefüggés, logikus következés, vagy a kettő összehasonlítása inkább csak egyfajta erőltetett kényszeresség, könnyűnek tűnő viszonyítási alap?

Korai festményeim erősen koloristák voltak, ami érthetően következik az általam is említett előzmények ismeretében. Az idő előrehaladtával rá kellett ébrednem, hogy a színek redukálásával sokkal mélyebb érzelmeket és gondolkodásra késztető atmoszférákat tudok megvalósítani. A hivalkodó színek önmagukat helyezik a kép középpontjába, elvonva a figyelmet az egésztől, arról, amit valójában megpróbálok kifejezni.

Magyarországon a festészeti szcénában van egy olyan jelenség, amely meglovagolja a trendeket, egyneműsíteni igyekszik, és nem az alkotói, egyéni teljesítményeket veszi figyelembe, hanem egy-egy irányzathoz való

besorolódás, betagozódás vált az eladhatóság és/vagy népszerűség mércéjévé, vagy inkább feltételévé. Ugyanakkor mintha túl későn reagálna bizonyos trendekre a térség. Mit gondolsz erről, és mint egyéni, egyedi utakat járó, de mégis (ha Magyarországon és a térségben kevésbé ismert) a nemzetközi festészeti piacon valamiképpen trendnek számító irányzathoz tartozó alkotó hol tudod magad elhelyezni, vagy hol helyeznek el téged mások?

Az, hogy egy országban – Magyarország esetében gondolom nem mondok ki újdonságot, ha kijelentem, hogy ha itt akarsz elérni valamit, ahhoz Budapesten kell lenned, de legalábbis napi szinten részt kell vened a budapesti vérkeringésben – milyen trendek érvényesülnek, nagyon összetett együttthatók egyvelege. A magyar hivatalos képzőművészeti elit művészek, művészettörténészek, kurátorok és galériisták egy viszonylag kis csoportja. Tény, hogy a magyarországi művészeti elitben igen nagy szerepet játszik a kapcsolati tőke, így nyilvánvaló előnnyel indulnak azok, akik Budapesten végeznek, hiszen itt mestereik révén azonnal be tudnak kapcsolódni a művészeti vérkeringésbe. Budapest egyébként elég jelentős helyet foglal el a kelet-európai képzőművészeti szintéren. Rengeteg tehetséges fiatal van, akik közül csak keveseknek sikerül kitörniük. A művészeti élet vezető rétege – nevezzük elitnek – viszont sokszor, számomra kétes szempontok alapján emel ki művészeket és „futtatja” őket, míg más, talán a nemzetközi kortárs tendenciákra és kérdésekre határozottabban reagáló alkotók nem tudnak érvényesülni. A nemzetközi festészetben már hosszú évek óta a figurális festészethez való visszatérés figyelhető meg. Nagyon nehéz 2012-ben bármiben újat mutatni. A figurális és informel ötvözésében rejlő lehetőségek kiaknázása, a különböző technikák kombinálása, a keleti blokk felbomlását, majd a kapitalizmus válságát megélő generáció önmeghatározása, a technológiai fejlődés és az ezáltal homályba vesző fogalmak feldolgozása a kortárs művészet izgalmas feladata. Ebből a szempontból Magyarország kissé lemarad. A régióból merített példával élve, a kolozsváriak például sokkal erősebben tudnak reagálni ezekre a kérdésekre, és ezáltal sikerült is a nemzetközi művészpiac figyelmét felhívniuk magukra. A magyar művészvilág valamilyen okból nehezen fogadja be a kortárs festészetnek azon irányát, amelyhez az én munkásságom is kapcsolható. Az irányzat jelentős alkotója Bodoni Zsolt, akit az egyik legjelentősebb fiatal magyar festőnek tartok, hatalmas nemzetközi sikereket ért el az elmúlt években, itthon meg szinte alig ismerik. Áttörést jelenthet a debreceni MODEM aktuális, *Alkony* című kiállítása, amely az első átfogó, a kortárs festészet figurális tendenciáit bemutató tárlat Magyarországon, olyan jelentős alkotókkal, mint a Lipcsei Iskola mestere, Neo Rauch vagy David Schnell, Adrian Ghenie, Justin Mortimer, Alexander Tinei, Daniel Pitin és sokan mások.

Festészetedben ugyanúgy, ahogyan a street art-ról beszéltünk már, áttételesen a régészet mint olyan is ott motoszkál. Tudjuk, hogy a hagyományosan a tárgyi leletek és az ember készítette műtárgyak feltárására és vizsgálatára irányuló régészet érdeklődése újabban már nem korlátozódik rég eltűnt korok kutatására. Te mintha a 90-es évek valamilyen letűnőfélében lévő maradványait próbálnád átmenteni a vásznaidra, ahol különböző rétegek jelennek meg: a személyes és közösségi emlékek szövetének rétegenkénti elrendezése, amiből viszont mintha hiányozna a fikció.

Valóban, a régészet bekapcsolása a festézetembe régóta meglévő gondolatom, nem véletlenül. Számomra fontos, hogy személyes emlékek feldolgozása történjen meg egy-egy festmény megszületésénél, ez garantálja számomra a hitelesség élményét. Édesapám régész, és gyermekkorom jelentős részét töltöttem a szabadkai Városi Múzeum régi, varázslatos hangulatú raktárában, irodáiban, restaurálóműhelyében és ásatásokon, sírgödörökben. Néhány éve döbbsentem rá, hogy a témát fel kell dolgoznom munkám során. Bizonyos festményeim a régészeti munka metódusát tükrözik. Felkutatok egy múltbéli témát, feltárom a benne rejlő feltárandó lehetőségeket, apró darabjaira szedem, majd összeállítok belőle valamit, ami méltó az archiválásra, és egy kiállító térben a lelet lényegi részét adja vissza.

Ezentúl konkrétan a régészeti munka eszközeit felhasználó képeim is születtek, például a 2011-es *A szőregi sárkány feltárása* című triptichon. Hosszú távú tervem az archeológia témára felfűzött kiállítás megvalósítása.

Milyen terek mentén kívánod elvégezni ezt az archeológiai kutatást, mennyiben játszik szerepet bennük a fikció és játékoság (pl.: sárkány feltárása) és mennyiben a valós terek, valós történetekre utaló kódjai, mint amilyenek például a 90-es évek balkán háborúinak nyomai.

Ezek a munkák mindig valamilyen személyes élmény feltárására tesznek kísérletet, vagy egy számomra fontos fogalomnak állítanak emléket. Ez a feltárás azonban nem fotódokumentáció jellegű. Valós események, élmények, terek, mindennapi hatások kollázsszerű feldolgozása, bizonyos képi elemek össze/szétrendezése, csonkítása/ kiegészítése, átírása a saját képi nyelvemre, ezáltal a valóság súlyával láttamozott, ezen formájukban soha meg nem történt emlékek megörökítése történik meg a vásznan. És bár a képek bizonyos elemeikben fikciók, céljuk mégis egy-egy emlék, emlékcsoport lényegiségének megörökítése. A *Jugoszlávia halála* sorozat első, Szarajevó alcímet viselő darabjának alapját például sajtófotók alkották, amelyeknek montázsszerű elrendezésével alakítottam ki a jelenetet, a kompozíció megtervezésekor pedig több szimbolikus megoldás is szerepet játszott. A szokatlan, a kép szélére szorult komponálási megoldást a bal oldali üres tér ellentételezi, ami számomra a háború és a Jugoszlávia megszűnése utáni űrt, ürességérzetet jelképezi. Az apró jugoszláv zászló, a kiégett fa, a piros villamos mind olyan szimbolikus elemek, amelyek reményeim szerint emlékeket, érzelmeket váltanak ki a nézőből, ezáltal elindul egy kommunikáció a szemlélő és a kép között.

A *szőregi sárkány feltárása* bizonyos szempontból kakukktőzés. Képi megoldásaiban illeszkedik munkásságomba, és ha a címtől eltekintünk, nem is feltételeznénk fikciót. A tőlem szokatlan témaválasztást és címet a 2011-es TAKT művésztelep témája szolgáltatta.

Mint azt már említetted is: találkozhatunk nálad a montázstechnika különféle megnyilvánulásaival. Sajátos, szubjektív lencsén keresztül reflektálsz a környezetedre, a különféle szituatív jelenetek és a megjelenített környezetbe első látásra nem illő figurák egymás mellé illesztésével egy olyan világot teremtesz, amely élesen bírálja a kor szellemiségét. (Feltétlenül szükséges van arra, hogy egyfajta társadalomkritikát fogalmazz meg a munkáidon keresztül, vagy ez jött magától?) Ezek a hangulatok sokszor a múlt hűsbavágó valósága és egyfajta posztapokaliptikussá párolt fiktív látomás között feszülnek.

A múlt, az elmúlás, a már nem létező dolgok iránt érzett nosztalgia egyre jelentősebb szerepet játszik képeimben. Saját gyermekkorom és a kollektív gyermekkorunk emlékeinek feldolgozása foglalkoztat mostanában. Olyan korbá és időbe születtünk, amelyet meghatároznak a társadalmi és politikai válságok, és ha ezekre megpróbálok reagálni – ami számomra valóban fontos, hiszen mi másra reagálhatnék, mint az önmagam körülvevő világra –. akkor azt sajnos csak kritikusan tehetem meg. A korai kilencvenes évek felszabadultsága, a hidegháború vége, a Nyugat és vele együtt a szubkultúrák megérkezése, majd közvetlenül utána a délszláv válság kezdete, a lassú stabilizálódás, a NATO-bombázások, Đindić meggyilkolása, szeptember 11-e, a terrorizmus, a terrorizmus elleni harcnak álcázott diktatúrák, az őszi beszéd, gumilövedékek, gazdasági válság. Vajdaság pusztulása és pusztítása, szabadidőruhás lakodalmak és football-huliganizmus. Számtalan hely és jelenspecifikus jelenség, amelyek meghatározzák korunkat. Hát nem olyan az egész mint egy posztapokaliptikussá párolt fiktív látomás?

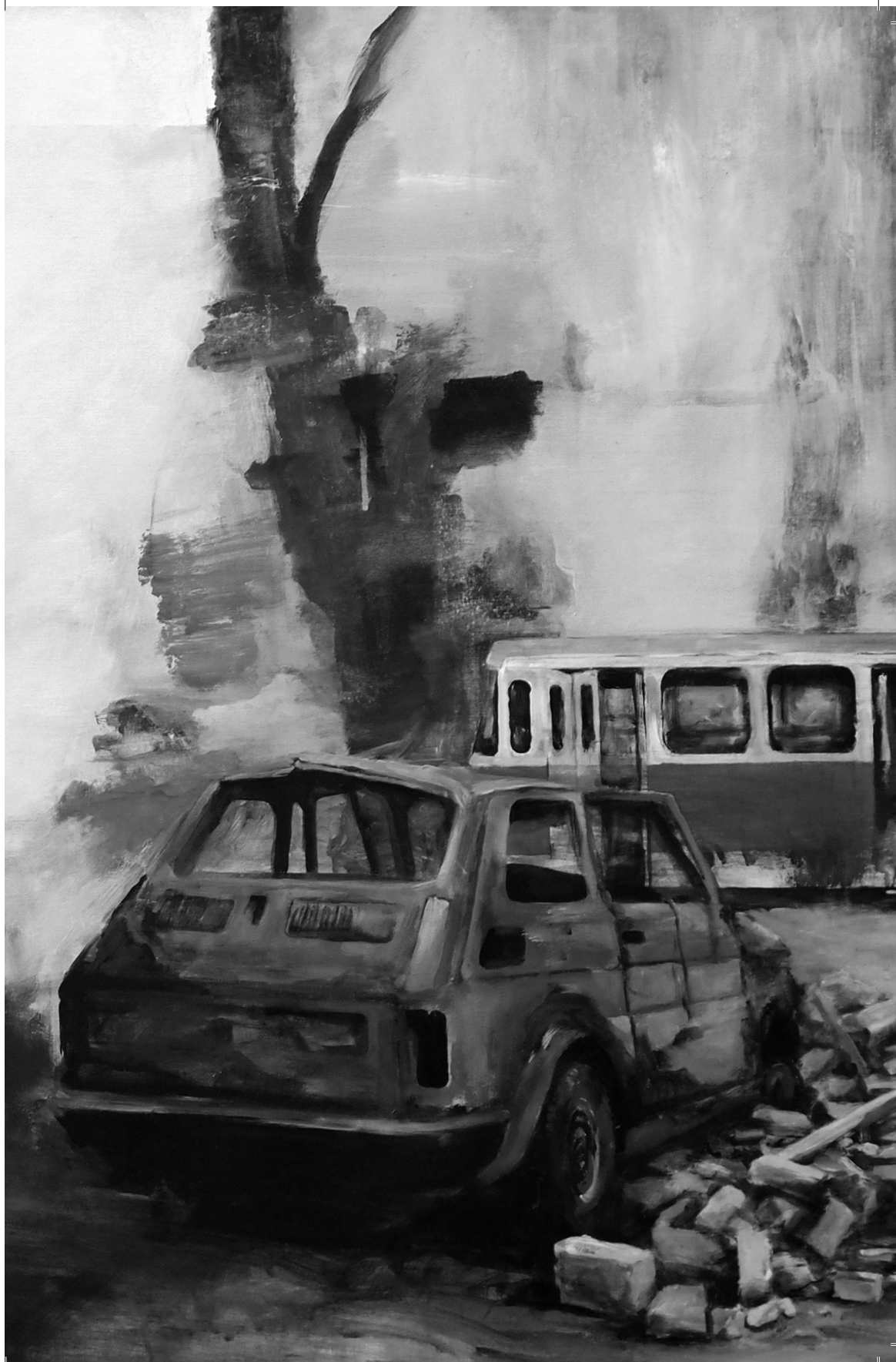
Persze festhetnék mást is, például palicsi víztornyot vagy ludasi naplementét, esetleg a Városháza körül turbékoló madárkákat, pipacsokat és kiscicákat, de akkor úgy érezném, nem teszek mást, mint azok az urak, akik felveszik a legújabb divatú 150 eurós melegítőjüket, és kiülnek a Korzóra kávézgatni, hogy hasonszőrű úri barátaikkal megvitassák, a fogadóirodákban melyik meccsre érdemes fogadni, aztán gazdag borravalót adnak, és eljátsszák, hogy minden a legnagyobb rendben, miközben otthon a család az éhezés küszöbén tengődik.

Alkotói habitusodból következően képeid tehát mindenkor egyfajta társadalomkritikai szellemiséggel feltöltődöttek, amely inkább a magyarországi képzőművészeti szcénában talál kapcsolódási pontokat a kortárs képzőművészet tükrében. Egyfajta angazsáltságnak is nevezhető a te festői hozzáállásod, vagy azért ennél áttételesebb a helyzet? Sokszor jársz Vajdaságba, jelen vagy különféle művésztelepeken. Jó kapcsolatokat ápolsz az idősebb festőgenerációval? Vajdaságban mintha a TAKT-on kívül nem lenne egyetlen bázisa sem a koncentrált kortársnak, értsd a fiatal kísérletező műhelyeknek, minden és mindenki szét van szóródva.

Semmiképp nem szeretném, ha bárki is angazsáltként tekintene a munkásságomra. Nem vagyok semmilyen politikai irányzat híve. Nem vagyok sem jobboldali, sem baloldali, sem konzervatív, sem liberális. Önmagam vagyok, aki nyitott szemmel próbál járni a világban, s mint azt kifejtettem munkáim témájának kiválasztásánál, általában a személyes élmény/emlék feldolgozása dominál, viszont én nem lehetek önmagam az engem ért külső hatások nélkül, tehát szinte bármilyen témához nyúlok, abban benne lesz a körülöttem lévő társadalom minden problémájával és szépségével együtt.

A vajdasági festészet, pontosabban a vajdasági magyar festészet a 60-as, 70-es években megélt felvirágzás után, az elmúlt húsz évben – részben érthető okokból – legjobban esetben is csak egy helyben topogott. A jelentősebb alkotók egy-két kivétellel Magyarországra, vagy még messzebb költöztek. A vajdasági festészet a múlt század közepén intézményesült és meghatározta önmagát, megtalálta témáit, ezek a témák azonban mára agyonrágottak, porosak, mondanivaló nélkülivé lettek. Nagy probléma, hogy Vajdaságban nem különül el az amatőr és

a professzionális festészet. Az egész összemosódik, pontosabban összemosták. A fiatal generáció szerteszét szóródott: Újvidékre, Belgrádba, Szegedre, Pécsre, Budapestre, Szarajevóba. Nem tudott kialakulni olyan közeg, amely szükséges a friss, progresszív szemlélet megvalósításához. Az elmúlt években a fiatal festők generációja tovább tudott lépni vajdasági hagyományainkon és a világ nagy részén uralkodó kortárs irányzatokhoz kapcsolódnak, mégpedig úgy, hogy közben mégis határozottan vajdaságiak maradnak. Az újraélesztett TAKT Utcai Dávid vezetésével összehozta ezeket az alkotókat, és valami elkezdett mozgolódni. Szeretnénk a vajdasági festészetnek visszaszerezni méltó megbecsülését. Egészen friss, Kiss Endrével közös kezdeményezésünk egy szigorúan szakmai szempontok alapján szerveződött művészcsoporthoz megalapítása. Reményeink szerint közös fellépéssel sikerül felpozícionálnunk a vajdasági magyar képzőművészet vérkeringését.

~~180~~ Vor
DER TOURIST-INFO WIEN AM ALBERTINAPLATZ, TAG

23. VADDAŚĀGI ROHAMBRIBĀD

